

Гьюрматлу мусурман гьардшар ва чйир!

Дагъустандин мусурмарин Духовный управлениеин ва хусуи вуди йиз терефнаан ихь республикаин вари мусурмар улубкьурайи гирами Рамазандин вазлихъди тебрик апураза. Саб Рамазандин вазлиан тмунубдиз фукъан гьялакъди вахт гьябгьюра ва му ляхни ихь уьмурра гьадмукъан гьялакъди гьябгьюраиваликан улупура. Хъа фуну касди му вахт Аллагъдиз ﷻ ибадат апури гьапуруш, думу шадлу кас ву. Рамазан - му ухъуз варитан гьюрматлу ва заан дережайиъди гьисабназ гьадабгьору ваз ву. Му вазли девлету касдира аьжуз касдира ушвар дисуру. Ва му ляхни ухъу вари сатIи апуру. Рамазандин вазли гьарсабдикан аьгью Аллагъди ﷻ Гирами Кьур'ан жилиинна дахил гьапIну, думу вазли гунгьарин аьфв апуру,

гизаф ражари ва артухъ къадарнаъди ужудар ляхнариз ужувлар тувру. Гьаддиз, гьюрматлу гьардшар ва чйир, деету гунгьарин швумалвал зигуз ва сари тмурузи чпи деету гьалатIарин бахишламиш апувал ккун апуз гьялак йихъай. Гьарсабдикан аьгью Аллагъдиз ﷻ икрам апувал цийи алапури, артухъ къадарнаъди ужудар ляхнар апинай, гунгьарихъан марцц йихъай ва ичв юкIвар ужудар фикрарихъди тухъ апинай. Гьит Аллагъди ﷻ ухъуз Чан ужувларикан мянфяаьт ктабгьуз амур апури.

Дагъустандин мусурмарин Духовный управлениеин председатель, муфтий, шейх Аьгмад-афанди АБДУЛАЕВ

Нумрайиъ:

маш 5

Илимдин рякъ ижмиди бис

Мусурман касдиз варитан гирами ваз

ГИРАМИ РАМАЗАНДИН ВАЗЛИКАН ЖИКЪИДИ

Гьюрматлу мусурман гьардшар ва чйир! Магъа ихь нубатнан гирами Рамазандин ваз улубкьура. Гьаддиз улхидихъа гьаму гирами вазликан.

Ансар Рамазанов

Рамазандин вазлиъ ушвар дисувал Исламдин шартIарикан, Кьудратлу Аллагъди ﷻ гьарсар мусурман касдин улихъ дивнайи вазифйирикан саб ву. Саб жюрейинра сеbeb адарди, гирами вазлиъ ушвар дидрису мусурмариз, чпи Халкъ гьапурихъ хъпехъбаз лигну, ижмишнаан жаза тувди, эгер Дугъу дурариз гьадму гунгьарин аьфв дарапиш. Хъа Рамазандин вазлиъ ушвар дисували неинки жаза тувбахъан азад апиди, ва гьацIра Аллагъдин ﷻ терефнаан ужуб багъиш хьибди. Гьаддихъди сабси, гьадму багъишнан къимат ушв дибиснайирин аькьюллу гьаракатарикан, дугъу неинки чаин али фарз тамам апабакан ва гьацIра ушв бисбан суннатар хъабъаь чалишмиш шулайиваликанра асиллу шулу. Мугъяммад Пайгъамбарин ﷺ гьядисдиз асас вуди, ужудар ляхнар кIулизи адагъбаз лигну, Кьудратлу Аллагъди ﷻ Чан лукIраз йицIуб ражну ва гьеле 700 ражну артухъдира кади ужувлар тувди. «Ушвар Узу бадали дисрудар

ву, - гьапну Кьудратлу Аллагъди ﷻ, - ва Узу гьаддиз лигну багъиш тувдиза». Яни ушв бисбаз вуйи багъиш гизаф ражари артухъ шулу, ва гьаддин гьякъ-гьисаб анжагъ сар Кьудратлу АллагъдизтIан ﷻ аьгьдар. Вари къайдйириз асас духъну ушв бисувалиан мусурман кас чан бедендиз уч духънайи

чиркин шей'арихъан марцц шулу ва тIагърувалихъан, гьайгъусувалихъан азад апуру. Ушв бисували гашди айи касдин гьавриъ ахъуз мумкинвал тувру, Кьудратлу Аллагъди ﷻ Чан лукIариз туврайи камаллувализ къимат тувуз ва фикир апуз кюмек тувру.

маш 6

Аллагъ ﷻ рази шулу ляхнар апин

маш 7

Уьмар ибн Аьбдулаьзиздин нивкI

Ужудар ляхнар артухъ апин

ГИРАМИ ЙИШВ ЛАЙЛАТУЛЬ КЪАДР

Гирами йишв Лайлатуль къадр Аллагъу Тааьлайи ихь умматдиз тувнайи хусуи пешкеш ву. Гирами Кьур'андиъ дупна, Лайлатуль къадр агъзур жара вазартIан ужу ву.

Муслимдихъан ва Бухарийихъан вуйи гьядисдиъ дупна: «Фунур кас гьахъиш гьадму йишван ибадатдиъ Аллагъ ﷻ бадали ва умуд кивну, Аллагъди ﷻ дидин саваб тувур кIури, гьацIар касдин гьамусдиз улихъна гьахъи вари гунгьарин Аллагъди ﷻ аьфв апуру, иншаАллагъ».

Лайлатуль къадрин йишв Рамазандин вазлин фуну йишв'ин вушра алабхъуз мумкинвал а. Думу йишв

алабхъурайи вахт дафтрар-каламарикан сабдиъкъан дибикIну улупнадар. ДумутIан савайи, бязи гьикаятариан ачухъ шулаки, Лайлатуль къадр жа-жара йисари Рамазандин жа-жара йишвариин алабхъуз мумкин ву.

Гьядисариан ва жюрбежюр гьикаятариан гьаври шулаки, Лайлатуль къадр гизафси Рамазандин вазлин ккудукIру 10 йишварикан сабдиин алабхъуру ва гьадмура - тек числойин, месэла: 21-пи, 23-пи, 25-пи, 27-пи, 29-пи йишв'ин.

Саспи гьикаятариъ дупна, Лайлатуль къадр Рамазандин вазлин 27-пи йишв'ин алабхъуру, кIури.

Аллагъу Тааьлайи гьадму йишв ухъхъан жиниди гьибтуб, ухъуз ахю вуйи рягъмат ву.

Гьаз думу ухъуз ахю рягъмат ву? Гьаз гьапиш, эгер шлиз гьадму йишван ибадатдиъ хъуз ккундуш, думу кас вари Рамазан вазлиъ ибадатдиъ шулу ва иллагъки думу ккудукIру 10 йишван чалишмиш хьиди. Рамазандин ваз ухъуз фициб ахю рягъмат вуш, ухъуз варидариз аьгъяхъуз – думуган Аллагъу Тааьлайи инсанарин гунгьарин аьфв апуру ва ибадатдин ужуб хайирлу ляхнин ахю савабар дикIуру. Аьйшайи гьапну: «Пайгъамбари ﷺ Рамазандин вазлин ккудукIру 10 йишв ибадатвалиъ

» 4

Адлу аьлимар, машгъур шейхар гъахьи гъулаъ мажлис гъабхъну

Улихънаси Табасаран райондин Гурихъ гъулаъ илимдин мажлис кюли гъубшну. Дупну ккундуки, Гурхъарин гъул гизаф адлу аьлимар, машгъур шейхар гъахьидар ву. Дидкан уч духънайидарира кьваин гъапнийи. Саб гафниинди, му гизаф беретнан жил ву. Мажлис кюли гъабхурайир «Ас-салам» газатдин редактор Ансар Рамазанов вуйи. Дугъу уч духънайидариз «Ас-салам» газатдин фазилатваликан, думу урхури илим гъадабгъуз шлуваликан ва илмин фазилатваликан жикъиди ктибтну. Му мажлисдиз гъацера Табасаран райондин гизаф гъуларин имамар уч духънайи. Имамари чпин улхбарий райондин гъуларий айи читин месэлийр ачмиш гъапну ва, дурар тамам апбан бадали дубхну ккуну ляхнарикани гъулхну. Уч духънайидарин

асас фикир Дагъустандин муфийин заместитель, Огни шагърин имам Мугъяммад-Рамазан-гъяжийин вяъзайи гъибисну. Думу касди гъаври шлуганси ихъ диндин жюрбежор суалар ачмиш гъапну. Гафарин арайий ихъ гирами Пайгъамбарин ﷺ тяриф апури мавлидарра гурхну. Мажлис чан аьхириз гъафиган аьхиримжи гаф Гурихъ гъулан имам Гъажи халуийиз тувнийи. Дугъу дуфнайи хялариз, гъуландариз ва гъацера му серенжемдиз иштирак гъахьидариз кьваантлан чухсагъул гъапну. «Мицдар мажлисар артухъ-артухъси дапну ккунду. Мура-рикани ахью мянфяаьт а, уч духънайидари чпиз аьгъдруб аьгью апуру», - гъапну Гъажи халуийи. Аьхирий уч духънайидар Аллагъу Тааьлайихъна гъаму мажлис къабул апуб ккун апури илтгикну.

Пайгъамбарин ﷺ мистаъ 5000 кас кюмек апури лихиди

Пайгъамбарин ﷺ мистаъ 5000 касди Рамазандин вазлий мистаъ марццишин апури лихиди. «Эр-Рияд» газатди хабар туврайганси, думу вазлий Пайгъамбарин ﷺ мистаз гъаригъан 300 тонн Замзам шид хъади гъиди. Мистан айтгI ва гъяятдиз мичли Замзам шид хъибди. Мистан гъяятдиз 250 чатирар ачмиш апиди, мусурмнар, гъудган апурудар ригъдихъан, мархълихъан уьрхбан бадали. Гъацера мистан айтгI 436 кондиционерар дивди. Яни саб гафниинди, ибадат апру ксариз гирами Пайгъамбарин ﷺ мистаъ вари шарайтар а.

Чпин ватандиан гъушдарин къадар артухъ шула

ООН-дин Верховный управлениеийн гъисабариинди 2012-пи йисан чпин жилилан гьергну гъушдарин къадар 7,6 млн кастлан артухъ ву. Мициб гизаф къадар гъабхъндайи гъелелиг 1994-пи йис'анмина, кюри хабар тувра РБК-йи. Дурарин гъисабариинди гьергдарикан 55% Афганистан, Сомали, Ирак, Судан ва Сирия гъокуматариян ву. Чпин жил гъибтну гъушдарин сабпи йиш'ин Афганистан, хъа Сомали, Ирак ва Сирия ал. Афганистандиан гьергну гъушдарикан 95% инсанар Иран ва Пакистандиз гъушну. Ватандиан гьергдар къабул апурайидарикан сабпи йишв Пакистан-

ди бисура, хъа Иранди, Германияйи ва Кенияйи. Дупну ккундуки, му гъисабарий аьхиримжи гъацI йисан Сирияйиан гьергну гъушу 1 млн инсанар кьваин дапнадар.

Хив гъулаъ мажлис гъабхъну

22-пи июндиз Хив райондин Хив гъулаъ ахью мажлис кюли гъубшну. Му мажлисдиз Дагъустандин жюрбежор районариан ва шагърариан хялар гъафну. Дуфнайи хяларин арайий адлу аьлим Магъди-гъяжи Аьбидов, Дагъустандин муфтийин заместитель, Огни

шагърин имам Мугъяммад-Рамазан Ражабов, Къурах райондин имам Шамил-гъяжи, Дербент шагърин мягъял мистан имам Къурбан-гъяжи айи. Серенжем кюли гъабхурайир Сулейман-гъяжи Тагибеков вуйи. Мажлисдиз диндиз фарз дапнайи илим аьгью апбакан, диндиз адру цийиди адагъурайи ляхнарикани, ва гъацера Пайгъамбарихъна ﷺ фициб гъюрмаг дубхъну ккундуш, яркъуди ктибтну. Къурбан-гъяжийи гъапну: «Илим аьгью апувал гъийин йигъандин лап ахью тамам дапну ккуну вазифа ву, илим адрували вари ихъ диндин терефар, дюн'яйин ва ахиратдин ляхнар члур апура. Илим аьгью апури, харж гъапну вахтанан ва зегъметнан Аллагъди ﷻ ахью саваб тувру». Дугъан къяляхъ Шамил-гъяжийи лап гъаври шлу саягъниинди Аллагъдин ﷻ сифатарикан ктибтну. Хъасин Магъди-гъяжи Аьбидовди ухъу ихъ кьван марццивал фици дубхну ккундуш, харжи хасиятарихъан фици азад духъну ккундуш, ктибтну. Мурар улхбан къяляхъ Огни шагърин имам Мугъям-

мад-Рамазан-гъяжийи уч духънайидариз Пайгъамбарин ﷺ рякъ дибисну гъушну ккунду ва думу гъарсаб ляхнин ухъу нумунади дисуб бахтанан ачар ву кюри гъапну. «Ухъуз ихъ Пайгъамбар ﷺ Аллагъдиз ﷻ фу-къан багъаллу вуш, аьгъяхъуз, ва ухъузра думу гъац багъаллу духъну ккунду. Ухъуз гъацера аьгъяхъузки, Аллагъди ﷻ думу ухъухъна расулди гъаьнайир вуйиб. Аллагъди ﷻ дупна: «Йип, я Мугъяммад, эгер учву Аллагъ ккундуш, учву узухъди гъачай, Аллагъдиз ﷻ уччу ккун хъиди ва ичв гунгъарин аьф апиди...» Гъаддиз дугъан рякъ бисуб бахтанан ачар бисуб ву, ва гъадму бахтну ухъу женнетдиз гъаиди». Мажлисдиз уч духънайидарин терефнаан гизаф суаларра гъахънийи. Душваъ гъацера жюрбежор назмар ва мавлидар гурхнийи. Гъацера Зилдикк гъулан яшлу кас Семед халуийи, удучлвну, гъибатдин писваликан саб уткан назму гурхну.

Амир Мевлютов

Сирияйи ай Варихалкъарин памятникар тланкъ шула

Сирияйи ай Варихалкъарин ирсан памятникар тланкъ апуз хатла ккайдариан гъисаб апура, хабар тувра France Presse сайтди. Думутанна гъайри ЮНЕСКО-йи гъисаб апурайиси, диддарик Дамаск, Басра, Алеппо, Крак де Шевальейин ва гъацера жара культурайин дараматар кахъра. ЮНЕСКО-йин фикриинди, вари гъаму дара-

матар тланкъ хъуз хатлавал а. Сирияйи 2011-пи йисан мартдианмина дъви гъябгъора Гъаму вахтна, ООН-дин гъисабариинди, 90 агъур кастлан зиана ечмиш гъахъну. Гъаму дъвдиан апрелин вазли Алеппойи гъахъи кчлхбариян лап улихъ вахтари тикмиш дапнайи мистан минарет гъарабгъну.

<p>Учредитель Благотворительный фонд «Путь». Газета печатается по согласованию и одобрению Духовного управления мусульман Дагестана</p> <p>Редакционный совет Председатель редакционного совета муфтий РД Ахмад-хаджи АБДУЛАЕВ</p>	<p>Заместитель муфтия РД Махди-хаджи МУТАИЛОВ</p> <p>Главный редактор Заурбек (Абдулла) ЯИКБАЕВ</p> <p>Редактор Ансар РАМАЗАНОВ</p> <p>Канонический редактор Мухаммад-Рамазан РАДЖАБОВ</p> <p>Корректор Шарафудин ДАШДЕМИРОВ</p>	<p>Дизайн, вёрстка Мухаммад МУСАЕВ Иса ОМАРОВ</p> <p>Менеджер Мухаммад ХИРЯСУЛАЕВ Абдулсабир АХМЕДОВ Руслан ШАХМАРДАНОВ</p> <p>При перепечатке ссылка обязательна. Набрано и сверстано на компьютерной базе газеты «Ас-Салам». Газета зарегистрирована Федеральной</p>	<p>службой по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций. Свидетельство о регистрации ПИ № ФС 77-42079 от 24 сентября 2010 г. Отпечатано в ООО «Дом печати» по адресу: пр-т Акушинского, 20. Заказ № _____</p> <p>Тираж 3.180 экз. Сдано в печать 28 июня 2013 г. в 20:00</p>	<p>Адрес редакции 367015, РД, г. Махачкала, ул. Аскерханова 13а.</p> <p>Телефоны: Редакция: (8722) 51-85-22. Подписка и доставка по г. Махачкале: 914-222. по Республике Дагестан: 8-988-699-28-24.</p> <p>E-mail: info@assalam.ru; www.assalam.ru</p>
--	---	--	--	--

Илимдин рьякъ ижмиди бис

Илим, гьюрматлу ватанагълийир, ухъуз мучлу рьякъюьди гъягъюз кюмек апру аквназ ухшар ву. Аллагъди ﷻ ухъуз, ярхла йихъай клури амур дапнайи гизаф чуру ляхнар а. Гъаму чурубдихъан ярхла хъпан бадали, гьарсар касдиз дидхъан ярхла апру себебарикан агъяди ккунду.

Амир Мевлютов
Огни шагърин медресейин мялим

Ухъу гъаму дюн'яйиина халкъ гъапу Аллагъди ﷻ ухъуз дин ихъ уьмрин рьякъ вуди дебккна, ва гъаму диндиъ ухъуз фуну рьякъ хатгалуб вуш ва фунубсана рюгъдин ва жандин сагъвалихъна хъапруб вуш, улупна. Гъаму месэлайиз гъилигиган, ухъуз агъю шулухъузки, диндикан хабар гъадабгъуб ва гъаму хабар тувру илим тлала апуб гьарсарин али фарз ву. Саспидарин, илим дубгъ гъапиган, душну шариаьтдин саб китаб кьваълан дапну, гъадму варидариз ктибтури, уьлке учив дупна клури, хиьл шулу. Ихъ дин анжагъ бедендин гьаракатарин асул дубхънайиб дар, ихъ диндиъ гьаракатарси, кьвахъди аьлакьалу гизаф кьанунар а, яни жорбежур иътикъадар, уждар хасиятар тамам апувал, харжи хасиятарихъан ярхла хъувал ва гь. ж. Гъаму диндиъ айи вари дюшошар тамам апбан илимикан инсандиз хабар ади ккунду. Хъа думу агъювалар сарихъанра гъадагъуз даршул, эгер Аллагъ ﷻ бадали ният дапну, гъякъ рьякъюь учивну, илим тлала дарапшиш. Каси ибну Къайсди ктибтура: «Узу саб ражари Дамаскдин мистаъ Абу Дарда клуру Пайгамбрин ﷺ асгъабдихъди деьну гъахъунза. Душвахъна сар кас гъафну ва гъапну: «Я, Абу Дарда, узу увухъна Пайгамбрин ﷺ шагъриан дупназа, уву Пайгамбарихъан ﷻ учухъна хъапурайи саб гъядис ебхъуз». Абу Дардайи гъапну: «Му рьякъ уву я ариш вериш бадали, я саб жара гъяжат ади ккадапундарва, анжагъ саб гъаму гъядис ебхъуз клурилан?» Дугъу жаваб туву: «Ав, гъич саб жара гъяжат адариз, гъаму гъядис бадали гъафунза» Абу Дардайи Пайгамбарин ﷺ гафар хътаура: «Фуну кас илим тлала апуз ният ади рьякъюь учивши, дугъаз Аллагъди ﷻ женнетдиз гъябгъуру рьякъ гъии апуру, ва Аллагъдин ﷻ малаикари жилиин чпин хлинцар ккатарццуру. Гъякьлу аьлим касдиз вари заваритъ ва жиларин али махлукъатар гунгъарин аьф апбан дюаь апуру, гъятта гъюлитъ айи балугъдира кмиди. Аьлим касдинна абид касдин вазлиина завун хьдаринсиб фаркьвал а. Гъякьлу аьлимар пайгамбарин варисар ву, ва пайгамбарари клуруш гъитундар я саб динар, я саб диргъам, саб илимлан гъайри. Фуну касди илим жарадарихъан ирсди гъибисиш, дугъу дидкан чаз ахъю пай гъибисну. Гьарсар касдиз чан уьмрин саб ккебгъу кьакнахъан ахирихъна гъякьлу рьякъ хъапуб герек ву. Ва му рьякъюь ухъуз саламатнан ишарйир илимди дивру. Гъаму ишарйирихъди гъушу кас женнетдиз гъягъиди. Малаикарикан улхуруш, дурарира гъаму рьякъюь айидариз хатла дарибшиди клури хлинцар ккатарццуру. Хъа аьлим касдин гунгъарин аьф апбан дюаь апбан мянайикан улхуруш, чачъна илим тлала апуз гъафидариз дугъу шариаьтдин кьанунарин мяна тувруган, чившишназ аьзият тувуб, чурувал апуб Аллагъди

ﷻ гъарам дапнайиб ву клуру. Му гафар гъеерхъу жигъилари чпин уьмрин рьякъюь чившишназ аьзият тувбахъан ярхла шулу. Яники чившишан саламатвал аьлимдин хлиьбра саб къадар а, ва гъаддиз дурари дугъаз дюаь апуру. Хъа аьлимдин фазилатдикан улхуруш, думу мучлу йишван акв туврайи лампайиз ухшар ву. Пайгамбарин ﷺ саб гъядисдиъ 99 адми гъакли сар касдикан кьиса кидибтна. Му касдиз чан уьмрин терс рьякъ хъабтлуз ккун гъабшиган, дугъаз инсанари, ибадат апури, дюрхъя яшамии шулайи сар кас улупну. Дугъу му касдиз чан дерди гъял ктибтган, дюрхъя айири дугъаз жаваб тувру: «Уву му ляхнарин къяляхъ тубайин раккин хъябкьна». Гъамциб жаваб гъеибхъу касди, хъял дупну, му касра йивну йиклуру. Гъамци варж адми дийихну, думу хъана яманди швумал шулу ва гъапруш мюгътал шулу. Мугъу, узу гъабдиклан, клури суал дивган, мугъаз сар илимдин ахъю дережа дибиснайи, тляагъ апури чан уьмур адапурайи сар кас улупуру. Фикир тувай, гьюрматлу ватанагълийир, му касдиз илим а, аммаки думу дюрхъягъ учивну яшамии шуладар. Му кас аьлимдихъна гъафиган, дугъаз аьлимди клуру: «Эй инсан, эгер увузу туба апуз ккундуш, Аллагъдин ﷻ улихъ ичв арайитъ дугъужвуз шлихъан шулу?» Ав, увузу туба а, аммаки уву саб гунгъар дарапру инсанар айи йишваз гъарах. Гъадушваъ увхъан туба апуз шулухъан. Гъамци му кас, гъаму аьлимдин насигъит къабул дапну гъягъурайир, кечмиш шулу, ва гъаму дюн'яйилан Аллагъдин ﷻ рьягимлувалихъна багахъ вуйидариканси гъушну. Ухъу му гафар фу мяна ади клура, гъаммишан ибадатнаъ айи, амма илимдин къадар ахъю дару кас учвра гъаму дюн'яйилан жара касдиз дюз дару гъюкум тувну гъушну ва тму жигъилара гунагъан эйси гъапну, хъа илимдин ахъю дережа айири чаз Аллагъдин ﷻ саваб гъазанмиш гъапну, сар касдиз дюз рьякъра улупну, ва думу жигъилин уьмрин ахъир дюз гъапну. Сабсана мисал кьваин аьлимдихъа. Саб гъулаъ сар вали кас ади гъахъну, му гъар жвуми йигъан чан гагайин накъвдихъна гъягъури гъахъин, ва гъаму накъвдихъ дугъужвну, салам тувну чпин гагайихъди гаф-чал апури гъахъну. Гагайи гъар ражари мугъаз ахъиратдин гъялар ктитур, насигъят туври гъахъну.

Саб жвуми йигъан му касдиз гагайи жаваб тувурдар, гагайин гъяларикан фикир апури, накъвдиан гагайин сес дербхъри, му касдин ургуд йис гъубшну. Ургуд йислан гъаму касдиз гъеибхъну гагайин сес, ва вари гъяларикан гьерхган, дугъу гагайиз клуру: «Я гага, гъямкъан йисари узу туву саламкъана гъадрабгъди узукди гафаркъана дарапди гъахъунва, узук фу хъял каяв?» Гагайи жаваб тувну: «Я йиз бай, гъаму ургуд йис къяляхъна ихъ гъулаъ сар пияниски кечмиш гъахъну, гъадгъаз Аллагъди ﷻ жаза тувруган дугъу лап ахъю гъарйир апури, ва учхъан гъял апуз даршлуган, учу жара йишваз алдагънийча» Бали гьерхру: «Хъа гъамус фу гъял ву, я гага, гъамус дугъаз фу гъабхъну?» Гагайи клуру: «Гъамус дугъаз жаза пчу гъапну, гъаз гъапиш думу кечмиш шлуган дугъан хпирин дуник велед кайи, ва му балин гъаму йигъари ургуд йис гъабхъну. Аллагъдин ﷻ амур тамам апуруза клури, мугъан хпире чан бай медресейиз урхуз хъади гъягъуру. Медресейиъ дугъаз бисмиллаги биклуз улупну, ва гъаму гафарин гьюрматнаан Аллагъди ﷻ дугъан гагайин, дадаин ва дугъан мялимдин гунгъарин аьфв гъапну» Лигагъча, гьюрматлу ватанагълийир, ухъу ихъ веледариз дюн'я гъазанмиш апуз улупбанна, илим гъазанмиш апуз улупбан фукъан ахъю фаркьвал аш. Дюн'я мурдал, пуч дубхъну дабхънайи марчлиз ухшар ву, хъа илим нуриз ухшар ву. Аллагъди ﷻ илим тлала апурайидариз дупна: «Фуну кас илим тлала апуз рьякъюь учивши, гъадгъан ризкъ узу уз'ина бисурза, ва чан фикризкъан дяргъу терефнахъанди дугъаз ризкъ тувдиза. Ав, му гафар гъякьлудар вуйиб ачухъди рьякъюурахъуз. Гизафдарин тьялимарикан, аьлимарикан гъамцдар суалар арайиз гъуру: «Я кас гъамгъу апрубра фукларадар, амма мугъан жибаъ пул адардира шулдар». Узу мицдар гафариз газаф йишварихъ шагъид гъахънуза, ав, суалар тувру инсанарин ниятар уждар ву, клурира пуз шулу, дурар Аллагъдин ﷻ амрарин аьжайиб духъна клури, фикир апузра шулу. Хъа Аллагъдин ﷻ гъаму дюн'яйиъ айи кьанундикан магъарханай, ватанагълийир. Ухъуз дупна, уву я аьлим йихъ, я тьялим, ясанна гъамар кьюбидар ккунир. Алагъди ﷻ чан диндин гъягъу кайи ксар гъаму дюн'яйиина фици халкъ гъапнуш, гъаци думу инсанарин гъягъушин

кайи ксарра халкъ дапна, му гъягъушнаъ кьюбидаринра саламатвал а. Сабпиб, аьлим касдин дюн'я абгувалихъан вуйи саламатвал, кьюбпиб, дюн'я гъабгу инсандин ва гъамрариз кюмек гъапурун ахиратдиъ саламатвал. Дупнаки, учву мутааьлимариз гъапу кюмек мянфяаьтсузди гъябгъурдар. Сар кас саб рьякъюьди гъягъурайиган, мугъаз чан улихъди гъялак-гъялакди гъябгъурайи саб аькраб рьякъюуру. Му аькрабдин аьламат гъахъири, дугъу дидихъ ул хъипру. Гъамци му гъуру саб нирин гъирагъдихъна, гъаму ниризди аькраб учиври гъябкъган, думу хъанара аьжайиб шулу. Му аькраб нирин гъирагъдихъ дугъубжвуру ва саб дакъикъайилан минди гъюбатлаглай ккудубчвуру ва гъаму аькраб гъамдин элебъну нирин тму терефназ кудубчвину саб гъарихъинди жабгъуру. Му касди клуру: «Аллагъдин ﷻ амур ахъюб ву, му фу ляхин ву?» Гъарихъна багахъ гъахъиган, мугъаз гъарихъ сар кас даахнади рьякъюуру ва аькраб думу касдихъна жабгъуру. Му касдин, гъаму аькрабдиз даахнайириз зарар тувуз ккундашул клури, хиьл шулу. Багахъ гъахъиган, мугъаз аькраб саб учуру агъу айи битгърахъди кичибхнади рьякъюуру. Мурари чибчпи йихуру. Гъаму ляхнин мюгътал духънайири, даахнайи кас нивк'ан уягъ дапну, клуру: «Йип, фу ужуб ляхин гъапунва?» Му касди, чаз ктибтубдин гъаври ахъган, жаваб тувну: «Улихънаси узу саб рьякъюьди гъягъурайиган, рьякъюхъ сар гаш'валиан кечмиш шулайи мутааьлим дахънайи, узу дугъаз узухъ хъайи уьлин кьац тувунза, ва думу ляхин гъадму ву.» Гъачай лигухъа, гьюрматлу мусурмнар, гъаму бици биттарихъан хъюгъну лап ахъю вагъши гъяйванатар вари жегъеннедидъра хъиди. Ва ихъ гъамрарихъан ухъу уьрхъювалихъ мюгъгаж'вал адаринхъа? Ав, думу ляхниъ ихъ ахъю мюгъгаж'вал айихъ. Гъаму мюгъгаж'вал тамам хъибди, эгер ухъу аьлимарин жерге гъибисиш, ясана тьялимарин, ясана чан илим тлала апбан фарзар тамам дапну, гъамрарихъна ккунивал улупрударин рьякъ гъибисиш. Фуну касдик гъаму гъяларин сабкъан пайктарш, думу дугъан клубанвал дар, думу дугъан Аллагъдин ﷻ рьягъматдихъан ярхла вуйивал ву. Гъит Аллагъди ﷻ ухъу чан рьягъматдихъ мягърум дарапни ва Аллагъди ﷻ ухъуз чан дюз рьякъ улупри.

Аллагъ سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ рази шлу ляхнар аплин

Ассаламу алейкум, гъюрматлу мусурмнар! Ухъуз абгъюганси, Ислам дин ухъуз Аллагъу Тааълайи тувнайи варитлан ахью нигъмат ву. Му диндихъди гъягъюри, инсан жегъеннемдихъан, чѳурубдихъан ярхла шула. Ислам дин вари пайгъамбарин дин вуйиваликан ухъуз абгъяди ккунду.

Саб фила-вуш гъаму ухъу яшамш шулайи дюн'я ади гъабхундар. Аллагъди ﷻ Чан къудратниинди гъаму дюн'я ва гъацира вари гъаму дюн'яий айиб халкъ гъапѳну. Аллагъу Тааълайи халкъ гъапѳдарикан саб инсан ву. Инсанарикан сабпи ражари халкъ гъапѳур Адам ву, ва думу Аллагъди ﷻ сабпи пайгъамбарра гъахъну. Дугъу Аллагъди ﷻ ибадат апѳури ва имбударизра дин улупури гъахъну.

Аллагъу Тааълайи инсанарихъна гъаънайи ахиримжи пайгъамбар Мугъаммад ﷺ ву, ва дугъан къяляхъ сарун жара пайгъамбар хъидар. Думу ва дугъан Шариат Аллагъу Тааълайи вари халкъариз кѳури гъаънайидар ву. Аллагъди ﷻ Пайгъамбарихъна ﷺ гирами Къур'ан гъапѳну, тап Гъиямат йигъазкъан инсанар гъаддихъди гъягъбан бадали. Гъацира дупну ккундуки, Пайгъамбарин ﷺ уьмур вари инсанариз

ахью нумуна ву. Аллагъу Тааълайи инсандиз дин тувна, гъадму диндин гъякъ рякъ бисбан бадали, учв гъаму дюн'яийи фу бадали яшамш шулаш, абгъю апѳбан бадали. Ислам дин ухъуз улупна, ухъу гъаддихъди гъягъбан бадали, ухъу дидхъан ижмиди хъѳихъбан бадали, ухъуз гъаму дюн'яийѳра, Ахиратдиѳра шадвал хъпан бадали.

Аллагъу Тааълайи гирами Къур'андиѳ дупна (мяна): «Узу жинар ва инсанар, дурари Узуз ибадат апѳбан бадали халкъ гъапѳунза». Гизафдари ибадат апѳуб гъудгниинди ва ушв бисбиинди ккудубѳура кѳури, фикир апѳура, амма думу дици дар. Ибадат Аллагъди ﷻ мютѳюгъ хъуб, уж'вал апѳуб, чѳурубдихъан ярхла хъуб, гъялал-гъярам жара апѳуб ву. Аллагъу Тааълайи шубуб жорейин махлукъар халкъ гъапѳну, дурарикан садар - малаикар - нурикан халкъ дапѳнайидар ву. Дурариз инсанаризсиб жандак адар, дурари я уьл ипѳурдар, я шид убхъурдар, дурар гъарган Аллагъди ﷻ ибадат апѳурайидар ву. Дурарин дережа Аллагъдин ﷻ улихъ лап ахъюб ву. Махлукъарикан къюбпидар ву гъяйванатар, фагъум адрудар – яни чпи гъапѳу ляхнин жаваб тутруврудар. Инсанар махлукъарикан шу-

будпидар ву. Аллагъу Тааълайи инсанариз малаикаризсиб фагъум ва гъяйванатаризсиб шагъват тувна. Эгер чпин фагъумдиинди Аллагъди ﷻ мютѳюгъ духъну, ибадат апѳури гъахъиш, инсанар малаикартлан зиина шулу. Хъа эгер чаз тувнайи фагъмихъди дурушди, шагъватнахъди гъушиш, думу гъяйванаттлан исина шула. Аллагъу Тааълайи инсандиз тувнайи варитлан багъа шейѳ фагъум ву. Фагъум айивалиан инсандиз фу гъялал, хъа фу гъярам вуш, абгъю шула. Гъамциб мисал кѳваин апѳидихъа. Эгер мализ саб йишвахъ дивнайи уьлин тики гъибихъиш, диди думу гъялал вуш, гъярам вуш гъерхурдар, дишлади ипѳуру. Хъа инсанди, гъялал-гъярам вуш, абгъю апѳиди ва, думу гъярам вуш, дидхъан ярхла хъиди. Инсандин уьмрин мяна Аллагъди ﷻ табигъ хъуб ва исккан дережайиан заан дережайиз, яни Аллагъдихъна ﷻ багахъ хъуз, чалишмиш хъуб ву. Ва Аллагъу Тааълайи, ихъ иман фициб вуш лигури, ухъхъан имтигъан гъадабгъуру. Саб ражари Аллагъу Тааълайи сар мусурман касдихъна малаик гъаъру ва кѳуру: «Уву фу гъапѳишра, жегъеннемдиѳ хъидива». Му касди кѳуру: «Узу женнетдиѳ шулуш, жегъеннем-

диѳ шулуш, думу Аллагъдиин ﷻ алиб ву. Хъа уз'ин алиб Аллагъди ﷻ ибадат апѳуб ву». Хъа саб вахтналан хъанара малаик дуфну кѳуру: «Уву Аллагъу Тааълайи женнетдиѳ аъра». Гъамци Аллагъу Тааълайи мусурманарихъан имтигъан гъадабгъуру,

ва ухъу вари разивалиинди къабул дапѳну ккунду. Гъит Аллагъу Тааълайи туву имтигъан ухъуз лайикъ вуйиси тамам апѳуз тавфикъ туври!

Мансур-гъяжи Везиров
Хив райондин имам

Му гъулаѳ гизаф аьлимар гъахъну

ЗЮРДГЪЯРИН АЪЛИМАРИН ИЛИМДИН РЯКЪ

Улихъ заманайиѳ Табасаран вилаятдин Зюрдгъярин гъул аьлимарихъди, шейхарихъди, илимлу ксарихъди, шаирарихъди, муъмин ксарихъди, игитарихъди варитлан машгъур гъуларикан саб вуйи. Тарихнамайи чап дапѳнадар гъулан бинайин вахт, хъа дурарин гъул дугъриданна Ислам тарабгъайиз бина айиб шак'вал адарди пуз шулу, гъаз гъапиш гъулан багарихъ ахью гъвандин шавар, лап къюгъне деврарин гирами пирар ва накъвар хъа. Хутѳлар хътакруган, Исламдиѳ адру аъжайиб гъяларинди дюзмиш дапѳнайи накъвар ккудучѳвну, мумкин ву, дурар цѳиз ва ригъдиз гъуллугъ апѳрудариндар хъуз. Ахтармиш'валин ляхнар дапѳнадар. Аллагъу Тааълайи дюн'яийин абгъвалат гъаци дебккна, вахтарилан вари дигиш шлубси, вари Чав халкъ гъапѳдариз вахтнан къадар дебккна. Инсанар, гъяйванатар яшамш шулу чпиз улупнайи вахт тамам хъайиз, хъасин дурари фана дюн'я гъибтру. Дюн'яийин тѳабиаѳт, дидин абгъвалат, ригъар-вазар, хъадар, аьлам - вари дигиш шулу, ва имдар шулу дурарин уьмриз тувнайи вахт тамамназ гъафиган. Дюн'яийин Аллагъу Тааълайи халкъ гъапѳну фукъан вушра гуж айи, девлету ва хъуркъувал айи гъюкуматар, халкъар-махлукъар, жа-жара жюрейин абгъвалатдин инсанар, ахью шагъар ва гъулар. Чпин уьмрин вахт давам гъабхъибган, вари Аллагъу Тааълайихъна хътакуру. Гъадму меселѳийиз бтялукъ шула Зюрдгъярин гъулаѳ. Саб фила-вуш дурарин

гъул дюн'яийин яратмиш гъабхъну, думу багахъ хъайи гъуларикан ибарат гъабхъиб хъузра мумкин ву. Хъа гъамус дурарин гъул'ан гизафдар жара шагъар-гъулариз къюч духъна. Намуслу ксариз жвуван Ватандин ругар, душваѳ фаркъат духънайи абйир-бабар, гъардшар-чйир, варис-мирасар, тухум-тереф ва маилар гъадрархур. Кѳваин хури чпин акъарибар, апѳури шлубкъан дюъйир, туври садакъйир, апѳури мевлюдар, зияратдиз гъягъю-

ри, дурарин гъаразнаѳ духъну ккун. Ухъуз мялум вуйиганси, гизаф гъуларийѳ «Маллийир» кѳуру ччвур али тухмар а, ва мициб ччвур дурарин тухмиѳ илим кайидар, аьлимар гизаф ади хъпаз гъуре вуди тувнайиб улупура. Зюрдгъярин гъул дегъ заманайиѳ Табасаран вилаятдин ахью гъуларикан саб вуди гъабхъну. Душваѳ ужуб къайдайн гъялнаѳ ади къюб медресе ади гъахъну, тьялимариз илимдин

абгъювалар туври, аьлимар ктаури гъахъну. Хъа гъамус дурарин гъулаѳ юкъуб хизантлан имдар, имбудар вари удучѳвну гъушну гъурабатариз, гизафдари дурарикан бина ккебгъна Дербент, Огни ва жара Дагъустандин ва Урусиятдин шагърарийѳ. Му гъулаѳ айи «маллийир» кѳуру тухум саб аьлимариинди машгъур вуди дар, думу тѳарикатдин шейхариинди ва гъацира ерли сеййидарилан мина дуфнайиб ву. Гъякъ тарих мялум дар, хъа тахминан пуз шулуки, Сеййидар вуйи шубур кас Ислам дин яркъу ва арбаб апѳуз Шам (Сирия) вилаятдин гъушну Турцияйин Рукан кѳуру шагъриз. Душваѳ къюд йис давам дапѳну, Къибла Дагъустандиз гъягъюру : Сеййид Мугъаммад-Загъид Рукларин гъулаз къюч шулу, Сеййид Гъюсейн ибн Муса - Зюрдгъ гъулаѳ ва Сеййид Абу Муса -лезги мягъялийѳ. Сеид Гъюсейн ибн Мусайиз шулу шубур бай: Малла, Хан ва Жалил, ва гъадрарилантина сеййидарин къавмарикан шубуб тухум тарабгъуру. Маллийарин тухмин аьлим малла Гъямзайин накъвдик дурарин сихлин къавмарин ччвурар дидикѳна, амма дурар вари урхузра духънадар, гъаз гъапиш накъварин гъван лап лакѳ дубхъна, сакъюдар ччвурар рутди ккеркна. ИншаАллагъ, абйир-бабариин, ватандин юкѳв алидар думу ляхин тамам апѳур дупну гаѳ тувну Сабир ибн Исмаѳт ибн Казим ибн Гъямзайи, гъаму вахтна Дербент шагъри яшамш шулайири, дурар ахтармиш дапѳну кѳулиз адабгъидича дупна. ► 7

Умар ибн Абдулаъзиздин нивки

Абу Гъязим аль Файданийи (адлу табиин алим, зугъд, Ибн Аббасдин ва Ибн Умарин вахтна бабкан гъахьир) гъапну: «Ибн Умар халиф гъахьиган, узу дугъахъна гъафунза. Думу узухъинди гъилигган, дугъаз узу агъю гъахъну, хъа узуз думу агъю гъахъундарзуз. Дугъу гъапну: «Йиз багахъ дус». Узу дува ва дугъхан гъерхза: - Узу вуна мусурмнарин ахъюр?

- Ав, жаваб туву дугъу.

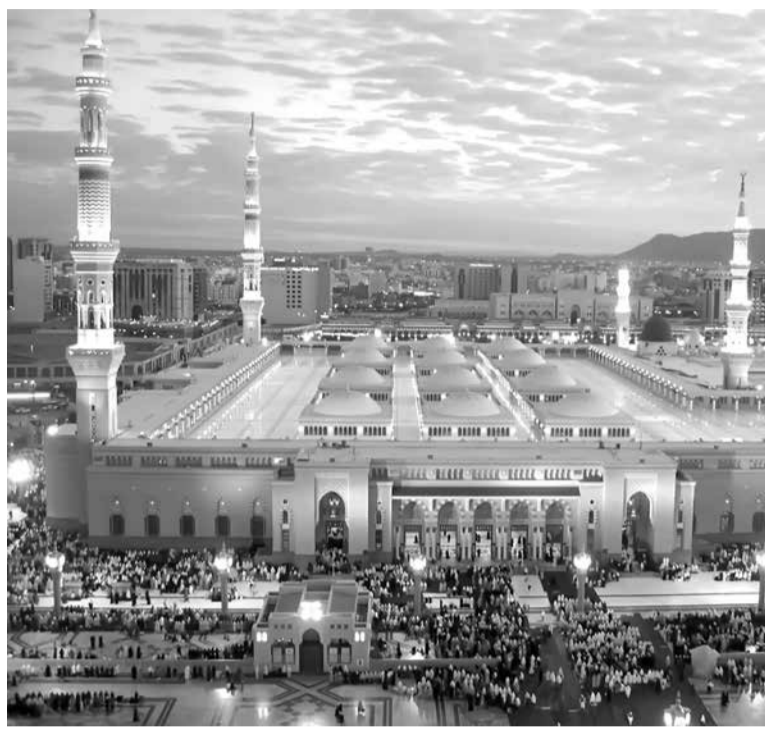
Узу гъерхза: «Мадина шагъри уву ич амир дайнахъа? Яв палат марциб вуйи, маш уткан, ици хураг, луклар. Уву мусурмнарин ахъюр гъахьиган, фти уву дигиш гъапну?» Умар ибн Абдулаъзиз ишуз хъюгъну ва гъапну: «Я, Абу Гъязим, эгер узу сацдиб вахтна-лан накъвди гъаркъиш, йиз деебцнаи мелз гъябкъиш, йиз жандин айит! мляхъяр гъаркъиш, фу клара? Уву хъанара ижмиди тягъна кипуйва? Уву узуз Мединойи ктибгу гъядис къваин аплин» Узу гъапица: «Я муъминарин ахъюр! Узоз гъеебхъунзуз Абу Гъурайрайихъан: «Узуз Пайгъамбари ﷺ гъамци клури гъеебхъунзуз: Дугъриданна ичв улихъ лап читин манигъвалар хъа, думу гъалиб аплуз анжагъ ккуру касдикхантан даршул» (Канзуль-уммалъ, 6(16) Умар гизаф вахтна гъишну,

хъасин узуз гъапну: «Я, Абу Гъязим! Узу ккуру духъну ккундаринхъа му манигъвалар гъалиб хъпан бадали, Гъямат йигъан азад хъуз умуд кади хъуб! Узу му ляхниан, яни учв амируль муъминин хъпаан, жегъеннемдихъан азад дапнайидарикан шул клури хиял дариз».

Хъасин Умар ибн Абдулаъзиз нивклуз гушну ва инсанари гафар аплуз хъюгъну. Узу инсанариз гъапунза: «Гизаф гафар мапанаи, дугъриданна Умар ибн Абдулаъзиз йишвну ибадатди гъахъну, гъамус нивклуз гушну».

Гъамдин къяляхъ Умарин жандиз ижми амк! удубчвну, хъасин ягъалди ишуз хъюгъю, хъа инч! улупну. Думу нивк!ан уягъ гъахьиган, узу дугъаз гъапунза: «Я амируль муъминин! Узоз аламатнан ляхнар гъаркъюнузуз: уву ишуйва ва ахъхъюйва».

Думуган Умар гъапну узуз: «Я Абу Гъязим! Узу нивклуз гушган, Гъямат йигъ улубкъну, вари инсанар уч духъну гъаркъюнузуз. Гъадму вахтна сес гъабхъи: «Абдулагъ ибн Уъсман Абуакар ас-Сиддикъ наши?» Абуакар жаваб туву ва думу малаикари Агъайин улихъ дерккну. Дугъхан гъисаб-суал гъапну ва думу азад гъахъну. Хъасин думу арччул терефназди дерккну

Умар асгъабдиз дих гъапну. Малаикари думура Агъайин улихъ деркку. Дугъханра гъисаб-суал гъапну ва думура азад гъахъну. Хъасин Уъсман асгъабдиз дих гъапну ва дугъханра пчу гъисаб-суал дапну, женнетдиз гъау. Хъасин Аъли ибн Абу Талибдихъан гъисаб-суал гъадабгъну, думура женнетдизди гъау. Гъамци узухъна нубат гъафиган, узуз гъаппруш агъдайдзуз. Хъасин инсанар гъюз хъюгъю. Дурарикан фу

гъабхънуш узуз агъдарзуз. Гъамдин къяляхъ гъапну: «Нашди Умар ибн Абдулаъзиз?» Думуган йиз жандилан амк! гъябгъюз хъюгъю ва узхъан гъарсаб ляхнихъан, гъарсаб узу адабгъу гъюкмихъан гъерху. Гъамраин къяляхъ Аллагу Тааълайи узуз афв гъапну. Хъасин узу саб дабхънайи майтин багъхъантина хъади гъягъюрайган, узу малаикарихан гъерхза: «Фуж ву му?» Дурари гъапну: «Эгер уву дугъахъди гафар

гъапиш, дугъу увуз жаваб тувди». Узу дугъак ликдихъди кучза ва дугъу клул за дапну улар ачмиш гъапну. «Фуж вува?», - гъерхза дугъхан. Ва дугъура узхъан, хъа уву фуж вува, клури гъерху. «Умар ибн Абдулаъзиз» клури, жаваб тувза. Дугъу гъерху: «Фу гъапну увкан Аллагу Тааълайи?» Узу жаваб тувза: «Аллагу Тааълайи узуз рягим гъапну ва Чав афв гъапну юкъби халифарикан гъапну узканра гъапну. Хъа имбударикан фу гъапнуш узуз агъдарзуз» Дугъу гъапну: «Мубарак ибшри. Уву чалишмиш шулайиш увуз гъубкъну» «Хъа уву фуж вува?», - гъерхза узу. Дугъу жаваб туву: «Узу Гъяжак вуза, узу Аллагу Тааълайин багахъ дугъжвунза ва Дугъан азаб гъагъиб вуйиб гъаври гъахъунза. Узу гъакну гъадмукъан ражари, фукъан узу имбудар гъийихнуш. Гъамус узу Аллагу Тааълайин улихъ, Аллаг сар ву клури, хъугъдарлиз фу шулуш кчилигураза – женнет дарш жегъеннем». Абу Гъязимди гъапну: «Гъаму нивк!ан къяляхъ Умар ибн Абдулаъзиз, «ла илагъа иллалагъ» гъапир, жегъеннемди хъиди клури, заткъан клурадза клури, Аллагу Тааълайиз гаф тувну.

Мугъяммад Муслимов

Му гъулаъ гизаф алимар гъахъну

6 « Думу кас абйирхъан, жвуван варис-мирасдихъан, гъулаңдарихъан, табасаран жямаятдихъан, Ватандихъан, Ислам диндихъан юкв убгъур ва гъацира Аллагъди улупу рякъюгъди гъягъюрайир ву. Гъадгъан регъбервалиинди чпин гъулан кюгъне мист рас дапну ужуб, къайдайикна дубхна, думу мист саб Табасарандиъ ваъ, хъа вари Дагъустандиъ кюгъне ва успагъи мистарикан саб ву пуз шулу. Дурари дюзмиш дапна чпин тухумдин бинажи гъар (родовое дерево). Накъвдин гъандикан агъю аплуз гъабхъи биклбариинди, дурарин тухум гъамци башламиш шула: Шейх Рабадан, дугъан бай шейх Гъясан, дугъан бай Шейх Сяид, дугъан бай машгъур алим Гъяжи Мугъяммад, дугъан бай Шейх Саид, алим малла Гъямза. Малла Гъямзайиз гъахъну ургур бай, вари алимар ва шейхар: Саид, Гъяжи Мустафа, Шамсудин, Юсуф, Казим, Гъяжи Керим ва Эфенди, мурар вари гъяждиз гъушдар ву. Шейх Гъясну имамвал гъапну Маккаийгъра, Мединойгъра. Дурари душварин хури гъахъну Ислам илимдин китабар, ва аплури гъахъну кюмекар табасаранриз Гъяж аплуз, Ислам дин тарабгъуз ва арбаб-гужли аплуз, жюрбежюр серенжемар гъахури, Шариатдин –Ислам диндин рякъяр яркъу ва ужуб къайдайикк ккипри. Пуз шулуки, дурарин гъулаъси, илимлу алимар ва шейхар жара гъулариди гъахъундар. Зурдягъ гъул Табасарандин илмарин меркез гъабхъну, дурарин гъулаъ чпин ва жара гъуларин тялимарикан жюрбе-

жюр гъулариз алимар гъязур аплури гъахъну, ва дурарин гъулан мялимар Табасарандин гизаф гъулариди лихури гъахъну: Хюлигъ, Дуртгил, Туриф, Ружвникк, Тюрюгъ, Яракк, Варта, Вартагил, Руш'ил, Сиртгич ва жара гъулариди. Гъязимустафайиз шубур бай гъахъну: Абдулфатягъ, Шамсудин ва Мюгъюдин, дурар вари илимлу ксар гъахъну. Эфенди гушну Турифна маллавал аплуз ва гъадушваъ бинажи гъахъну. Дугъаз къюр бай гъахъну: Латиф ва Гъямид. Шейх Гъяжи Керим къюб ражари гъяждиз гъушур ву, къюпи ражари гъушур гъадушваъ медресейи илмин агъювалар туври гъузуна. Гъаму меселейи клураки, Табасарандира тялимариз заан илмарин агъювалар туври, дурарикан вари дюн'яйин ульчме гъялнаъ айи ва вари терефарихъанди агъювалар айи алимар гъязур аплури гъахъну. Мидкан Шуайб-эфенди ал-Багъанийин «Табакъатул Хаважикан Накъшибандия» китабдиъ 391-394 машариъ дибикна. Ва Гъяжи Аъли-эфенди ибн Ханмугъяммад ал-Жвулли. Думу шубуби ражари гъяждиз гъушур гъадушваъ гъузуна ва гъадушваъ фаркъат дапна. Шейх Гъяжи Керимдиз гъахъну къюр бай: Агъмад ва Мугъяммад, дурарилантина сарун мълумат адар. Шейх Сейид Гъяжи Керимдикан мълумат тувра Зияуддин Юсуф-Гъяжи ал-Курихийи. 1906-пи йисан гъяждиз гъушган, думу дугъахъди гюрошмиш гъахъну. Малла Гъямзайин

баяр Гъяжи Сяид-эфенди ва Сейид Казим-эфенди гъяждиди гъахъивал «Мавалиди-Ахль-Байт» («Рюгънан багахъвал» Ю.-Х. Юсуфов) китабди тасдик аплури дибикна. Гъяжи-Саидриз гъахъну шубур бай: Зейнал, Камали ва Жамали. Гъяжи Зейнал ва Гъяжи Абдулфатягъди гъулаъ къюб медресе тикмиш дапну гъаракатнак кирчру ва гъадушваъ гизаф тялима-риз илим тувну, ахю алимар ктаъну. Гъяжи Саиддин бай Камали чпин гъулан медресейи ва жара гъулариди, урхивал тамам апбан къяляхъ удучвну гъягъюру маллавал аплуз, сабпи ражари Акбалтти клуру гъулаз, хъа саб вахтланан Рушварин гъулаз ва гъадушваъ жямаятдин улихъ имамвал аплури бинажи шулу. Шамсудин ибн Гъямзатдизра Шихкерим бай гъахъну. Гъяжи Юсуфдиз гъахъну шубур бай: Садикъ, Шафи ва Нажмудин. Гъяжи Саиддин бай Гъяжи Мугъяммад- машгъур ва ахю алим, философ ва тарихчи, шаир ва чал ахтармиш аплуру, мялим ва диндин гъуллугъчи гъахъну. Думу Дагъустандин культурайин тарихди мяналу шил гъибту алимарин арайиъ айидарикан сар ву. Гъяжи -Мугъяммаддиз диндин илмарин жюрбежюр цирклариди дугъриданна дерин ва гъар терефлу агъювалар ади гъахъну. Мусурман алимвалин адатарииинди тербияламиш гъахъни дугъаз XVI-XVII аьсарин мяишатдинна-кърулушдин гъялну тясир гъапну. Зурдягъ гъулаъ гъижрайинди 1023-пи йисан (1614-пи йис) аьраб

гъарфариинди табасаран чалниинди гъибиклу китаб гъибихъну. Китабдин ччвур: «Диндин асулар шубуб - Иман, Ислам, Суннат» ву. Зурдягъ гъул'ан вуйи Гъясан ибн Рабадан аз-Зурдягъийи неинки табасаранарин, хъа гъацира лезгйирин культурайин артмиш'валиъ ахю вазифа уйнамиш гъапну. XVII аьсрин ахириди Дагъустандин табиятдинна-гъисабнан илмарин мялуматарин эйси, машгъур регъберарикан сар Гъясан бай Гъяжи-Мугъяммед аз-Зурдягъи гъахъну, ва дугъу Исламдин ва Дагъустандин медениятдин ахю шил гъибтна. Темирхан-Шура шагъриъ Мугъяммад-Мирза Мавравдин типографияйи 1914-пи йисан чап гъапни «Назмуй-арбаин» китабди дурарин тухум сайидариланмина бинажи вуди дуфнайиб тасдик аплура. Китаб гъибиклар ва албагдар: Сейид Абдулагъ, Сейид Алим Агъа-Мугъяммаддин бай, Сейид Алим Набийин бай, Сейид Алим Мугъяммад-Саиддин бай, Зурдягъ гъул'ан, ат-Табасарани, ад-Дагъустани, Гъюсейни небесдикан, Къурайши къавмикан. Гъит Аллагу Тааълайи дурарин афв апбан шид улубзри! Амин!

Мълумат тувур Сабир ибн Исмаил ибн Казим ибн Гъямза ву

Гъибиклур Уртларин Ханмягъяммаддин бай Абдулмуталиб-гъяжи Гъязрати Аълиев ву

– Эгер гъудгнин жикIуз шулдарш, фу даIну ккунду?

– Эгер гъудгнин жикIуз жувъхан шулдарш, дугъан гъудгнин хулаъ айидарикан сари джикIну ккунду, мисалназ, чан бали, хъа эгер дицдар ксар адарш, думу касди, къимат тувну вушра, чан гъудгнин жикIру кас дидисну ккунду.

– Жвур дебккуз даршлу касди гъудган фици даIну ккунду?

– Жвур дебккуз даршлу кас гъудгнин вахт улубкъайиз ккилигуру. Гъудгнин вахт улубкъан думу касди чан аврат нежесдихъан марцц апIуру, ва душваъ гъаргъ ивру. Гъаргъ ивбалан, къяляхъ дишлади, гъудгнин джикIну гъудган апIуру. Гъарсаб гъудгниз таза гъаргъ ивну ккунду, ва гъадира гъарсаб гъудгниз тазади гъудгнин джикIну ккунду (Мукадамаат).

– Накъвдихъ гъван хъубсуз ихтияр айин?

– Накъвдихъ гъван хъубсуз ихтияр айи ляхин ву. Пайгъамбари ﷺ чан дархи гъардшин (молочный) Уъсан бин Мазуъдин накъвдихъ гъван хъубсну, ва, гъамдиинди узу йиз гъардшин накъв аьгю апIурза, гъапну (Абу Давуд, Ибн Мажагъ). Аммаки, гъюрматлу гъардшар, гъаму вахтна ихъ инсанари апIру аьдатар гизаф исраф апIури, пул харж апIуру лап аьхю гъванар, ясана мармардаш гъванар (мрамор) хъурсри, дици апIуз хай шулдар.

– Майтиин пул диври шулу, жвумйириз гъафидари пул тувру, гъаци апIуз ихтияр айин ва думу пуликан фу даIну ккунду?

– Гъюрматлу гъардшар ва чйир, гъямд ибшри сар Аллагъдиз ﷻ гъаму ихъ диндихъ саб ляхинра жаваб адарди гъидрибгъаз. Ухъуз аьгъяхъузки, инсан кечмиш гъахъиган фу ляхнар фарзар ва фу ляхнарса на суннатар вуш. Ихъ Шариавъдихъ, гъюрматлу гъардшар ва чйир, майтиин пул дивуб айиб дар. Хъа аммаки гъадму салам айи жулан эйсийиз, цйиб кюмек ибшри кIури, гъадгъахъна думу пул тувиш, думу ляхин хай шлуб ву, амма ихъ инсанариси аьдат уьхъюрча кIури апIуруш, дици хай шулдар. Хъа жвумйирикан улхуруш, гъюрматлу гъардшар ва чйиир, аьгъяди ккундуки, думу ихъ Шариавъдихъ айиб дар.

– Хюни кетIебццган дидиз арагъи туври шулу, гъаддин йикк ипIуз, масу тувуз хай шулин?

– Саб кIуруб, эгер жара себериинди думу сагъ апIуз шулуш, арагъ тувуз хай шулдар. Гъаз гъапиш арагъи Шариавъдихъ нежес гъисаб шула. Къюб кIуруб, эгер арагъ тувнуш гъамциб гъюкум ву. Пайгъамбари ﷺ гъадагъа гъапну йикк ипIуз ва гъадира никк уьхъуз нежес гъипIу малин, яни фуну вушра гъайванат, гъятта пеарра кмиди, гъелелиг дурари аьлаф ипIури 40 йигъ улдудубчIвдикъан гагъди (ат-Тирмизи).

– БицIир кайи хпириз ушв бисуз ихтияр айин?

– БицIир кайи хпириз ушв бисуз ихтияр а, амма эгер хпири кIури гъахъиш узуз бицIириз зарар хъпахъан гучIурзуз кIури, дици вуш дугъаз ушв дибрисуз ихтияр а, амма дугъу думу ушв къаза даIну ккунду ва гъарсаб ушвхъанди саб мудд дяхин тувну ккунду. Эгер бицIир кайи хпириз чан жандиз уьзур хъибдиз кIури гучIуруш, дугъу ушв къаза апIуру, амма мудд тувурдар (Иаьнату гIалибин).

– Ушв дибиснайиган йигъандин вахтна жилиризна хпириз сатIи хъуз ихтияр айин?

– Ушв дибиснайиган жиризна хпириз сатIи хъуз йигъну, яни ушв гъибтайизкъан ихтияр адар. Думу ляхни ушв батIил апIуру. Ва жили касди Рамазан вазлихъан думу ушв къаза даIну кафаратра, яни журум тувну ккунду. Журум тувбан къайда. Сабпи ражну эгер шулуш Аллагъдихъ ﷻ хъугъу лукI азад даIну ккунду, къюбпиб, хъади-хъади къюб вазли ушв бисуз, эгер саб йигъанкъан ушв ккадапIиш таза кIулгIан къюб ваз ккебгъру, шубубпиб, эгер ушв бисуз шулдарш, 60 мискин, факбир ксариз ипIруб тувну ккунду, гъар касдиз саб мудд гIяаьмдин шулуганси (Иаьнат).

– Рамазандин вазли ушв дибиснайи вахтна руб гъивиш ушв батIил шулин?

– Ушв батIил шулу эгер айтIинди фуIка гъубшиш мисалназ ибаранмина, хъюхънаан, аврат йишвариан, ушвнианмина, гъаци вуйиган руб гъивну кIури ушв батIил шулдар.

Гъюрматлу ватанагълийир!

Дагъ. Огни шагърин кIулин мистаъ диндин суалариз жаваб тувру отдел ачмиш даIна. Эгер ичв диндикан суалар, шаклу, гъаври адру, ясана мистахъди алакъалу вуйи суалар аш, зенг апIинай: + 79640007468, ясана + 79894476468

Учура, ич терефнаан, учухъна илтIикIу гъарсар касдин суалназ диндихъ улупнайиганси жаваб тувуз чалишмиш хъидича, иншаАллагъ

Гъюрматлу мусурман гъардшар ва чйир!

Нагагъ учвуз ихъ мусурман диндихъди аьлакъалу вуйи месэлийрикан гъаври адруб гъерхуз ккундуш, ясана «Ассалам» редакцияйиз вуйи суал аш, зенг апIинай: 8-960-411-19-53, ясана 51-85-22. Учхъан шлубдин, иншаАллагъ, учу кюмек апIидича ва ичв гъулуугъар тамам апIуз чалишмиш хъидича.

ДАГЕСТАНСКИЙ ИСЛАМСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ ШЕЙХА МУХАММАД-АРИФА

ОБЪЯВЛЯЕТ ПРИЕМ АБИТУРИЕНТОВ НА ОЧЕРЕДНОЙ 2013/2014 УЧЕБНЫЙ ГОД

Цель обучения – подготовка специалистов со средним и высшим профессиональным религиозным образованием по направлению «культ исламского вероисповедания» квалификации «священнослужитель исламского культа».

ПРОДОЛЖИТЕЛЬНОСТЬ ОБУЧЕНИЯ:

- ✓ в медресе – 3 года.
- ✓ в Дагестанском исламском университете – 5 лет.

ДОКУМЕНТЫ НЕОБХОДИМЫЕ ДЛЯ ПОСТУПЛЕНИЯ:

- ✓ нотариальная копия документа о среднем общем образовании (поступающим на базе основного общего образования (9 класс.) вместе с нотариальной копией аттестата необходимо представить справку со школы о переходе на семейную форму обучения)
- ✓ копия паспорта;
- ✓ фотокарточки размером 3x4 в количестве пяти штук;
- ✓ медицинская справка Ф 086;
- ✓ копия прививочного сертификата Ф 156/93-у;
- ✓ рекомендация от преподавателя религиозного обучения либо от руководителя мечети (имама) расположенной по месту жительства абитуриента.

ПРИЁМ ДОКУМЕНТОВ С 1 ИЮНЯ ПО 17 АВГУСТА

Наш адрес

г. Махачкала, ул. Дахадаева, 136
тел.: 8 (8722) 67 55 08; 8 988 294 56 16

– Эгер швушв къанди гъахнуш, журум тувну ккундин?

– Инсанди фу яшнаъ ади швушв гъахнушра, журум тувну ккундар.

Рузнама

Август

Йигъ	Гъиринд. Ас-Субгъ.	Ригъ гъудуб.	Лисундин Аз-зугър	Гъаркван. Аль-аьср	Лавлан. Аль-Магъриб	ХъитIирхв. Аль-гIишаъ
1	3:37	5:36	12:55	16:52	20:14	21:58
2	3:39	5:37	12:55	16:52	20:13	21:56
4	3:43	5:40	12:55	16:51	20:10	21:53
6	3:47	5:43	12:55	16:50	20:07	21:50
8	3:50	5:45	12:55	16:50	20:05	21:47
10	3:52	5:47	12:54	16:48	20:03	21:42
12	3:55	5:49	12:54	16:47	20:00	21:39
14	3:58	5:50	12:54	16:46	19:58	21:35
16	4:01	5:52	12:53	16:44	19:55	21:30
18	4:05	5:54	12:53	16:43	19:52	21:27
20	4:08	5:56	12:52	16:41	19:48	21:22
22	4:12	5:59	12:52	16:40	19:45	21:18
24	4:14	6:00	12:51	16:38	19:43	21:15
26	4:18	6:02	12:51	16:36	19:39	21:11
28	4:21	6:04	12:50	16:34	19:36	21:06
30	4:25	6:07	12:50	16:33	19:33	21:02